

Аліса Беніцька

викладач

Маргарита Ільченко

здобувач вищої освіти

*(Одеський національний
морський університет)*

ЩОДО ОПОДАТКУВАННЯ САМОЗАЙНЯТИХ ОСІБ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬ НЕЗАЛЕЖНУ ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

24 лютого 2022 року розпочалася військова агресія Російської Федерації. Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ, в Україні було введено воєнний стан [1]. З цього моменту українське законодавство зазнало значних змін й податкове законодавство цьому гарний приклад. Тому актуальність обраної теми полягає у тому, щоб прослідкувати основні зміни що відбулися в оподаткуванні самозайнятих осіб, які проводять незалежну професійну діяльність.

Слід відмітити той факт, досить частими випадками є складнощі в розмежуванні понять «самозайнята особа, яка проводить незалежну професійну діяльність», та «фізична особа – підприємець». Тому треба з початку з'ясувати поняття та особливості терміну «самозайнята особа».

Податковий кодекс України під самозайнятою особою розуміє платника податку, який є фізичною особою – підприємцем або провадить незалежну професійну діяльність за умови, що така особа не є працівником в межах такої підприємницької чи незалежної професійної діяльності [2, ст. 14].

Фізична особа-підприємець (далі – ФОП) – це громадянин, який займається підприємницькою діяльністю, зареєстрований у державних органах і сплачує відповідні податки [3, с. 23].

Під незалежною професійною діяльністю, слід розуміти участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців, адвокатів, арбітражних керуючих, аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів чи архітекторів, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою – підприємцем та використовує найману працю не більш, як чотирьох фізичних осіб [2, ст. 14].

Різниця між фізичною особою – підприємцем та самозайнятою особою, провадить незалежну професійну діяльність, на що акцентує увагу

Соцький А.М., полягає у наступних особливостях:

1) ФОП провадить діяльність, пов'язану з отриманням доходу, яку здійснює на власний ризик, систематично. Поняття «самозайнята особа» позначає, крім фізичних осіб – підприємців, осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, діяльність, яка може бути спрямована на досягнення інших, не пов'язаних з отриманням прибутку цілей;

2) поняття «ФОП» відображає фізичну особу, як суб'єкта підприємництва та господарювання, тоді як поняття «самозайнята особа» є більш широким та застосовується, в тому числі, для цілей законодавства про зайнятість населення, податкового законодавства, а також законодавства про соціальне забезпечення [4, с. 272-273].

Отже, під самозайнятою особою, яка здійснює незалежну професійну діяльність, слід розуміти спеціалістів, що згідно переліку визначеному у Податковому кодексі, не є працівниками в межах такої незалежної професійної або підприємницької діяльності.

Слід відмітити, що незалежна професійна діяльність підлягає загальній системі оподаткування, тобто доходи, отримані протягом календарного року від провадження незалежної професійної діяльності, оподатковуються податком на доходи фізичних осіб за ставкою 18 %, а також військовим збором за ставкою 1,5 % [5].

Законом України, що був прийнятий 15.03.2022 року № 2120-IX були зміни до Податкового кодексу України, зазначає, що за результатами податкових (звітних) періодів за 2022 рік у складі витрат від провадження певного виду незалежної професійної діяльності, а також у складі витрат ФОП від провадження господарської діяльності, крім осіб, які обрали спрощену систему оподаткування, можуть враховуватися документально підтверджені витрати у вигляді вартості майна, в тому числі грошові кошти, що добровільно перераховані (надані, передані) Збройним Силам України, Національній гвардії України тощо [6].

Слід відмітити, що фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а також іноземці та особи без громадянства, які стали на облік у контролюючих органах, як самозайняті особи та є резидентами, подають податкову декларацію за результатами звітного року у строки, передбачені для платників податку на доходи фізичних осіб, в якій поряд з доходами від провадження незалежної професійної діяльності мають зазначати інші доходи з джерел їх походження з України та іноземні доходи [2, п. 178.4].

Однак, Законом України № 2836-XI від 13.12.2022 року передбачено, що у разі відсутності у платника податків можливості своєчасно виконати свій податковий обов'язок щодо дотримання термінів сплати податків та зборів, подання звітності та/або документів (повідомлень) тощо, платники податків звільняються від передбаченої Кодексом відповідальності з обов'язковим виконанням таких обов'язків протягом шести місяців після припинення або скасування воєнного стану в Україні [7, п. 69].

Самозайняті особи, які мали або не мали найманих працівників, призвані на військову службу під час мобілізації або залучені до виконання обов'язків щодо мобілізації за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, під час особливого періоду, визначеного Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», на весь період їх військової служби звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з податку на доходи фізичних осіб, а також звільняються від обов'язку нарахування, сплати та подання податкової звітності з єдиного податку відповідно [2, п. 25].

Отже, можливо прийти до наступних висновків, що під самозайнятою особою, яка здійснює незалежну професійну діяльність слід розуміти спеціалістів, що згідно переліку визначеному у Податковому кодексі, не є працівниками в межах такої незалежної професійної або підприємницької діяльності. З проаналізованого нами змін ми з'ясували, що було надано деякі послаблення щодо здійснення податкових обов'язків. Слід відмітити, що надані «пільги» тимчасові, тобто діють до припинення або скасування воєнного стану. На нашу думку, слід внести зміни до Податкового кодексу, шляхом визначення чітких понять та градації обов'язків, пільг, особливо в умовах воєнного стану, для «самозайнятих осіб, що проводять незалежну професійну діяльність» та «фізичних осіб – підприємців» для того, щоб не виникало питань та складнощів у правозастосуванні.

1. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 року № 64/2022: Закон України від 24.02.2022 року. *Офіційний вісник України*. № 46. Ст.16 (редакція від 18.11.2022).

2. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 року № 2755-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст.112 (редакція від 28.01.2023).

3. Карпюк Г.І. Основи підприємництва: навч. посіб. Донецької області: навчально-методична рада професійної (професійнотехнічної) освіти Донецької області. Донецька область, 2021. 108 с.

4. Соцький А.М. Самозайнята особа, як окремий суб'єкт трудових правовідносин. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. №1. С. 271-273. URL: <http://surl.li/eszid> (дата звернення: 01.02.23 р.).

5. Оподаткування доходів фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність. *Обухівська міська рада*. 2021. URL: <http://surl.li/eszih> (дата звернення: 01.02.23 р.).

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. *Офіційний вісник України*. N 33. Ст. 1722 (дата звернення: 01.02.23).

7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо сприяння відновленню енергетичної інфраструктури України: Закон України від 13.12.2022 № 2836-XI. *Офіційний вісник України*. № 3. Ст. 157 (дата звернення: 05.02.23).